

1. KĀ DARBOTIES AR BĒRNU PIRMS OPERĀCIJAS

Bērnā ar abpusēju smagu sensoneirālu vārdzirdību līdz kohleārās implantācijas operācijai noteikti jālieto kvalitatīvi dzirdes aparāti, kā arī vajadzīgas intensīvas nodarbības dzirdes attīstīšanai un vispārējai bērna attīstībai.

Mazu bērnu māciet uztvert un reaģēt uz redzes signāliem, vibrācijas sajūtām, nevalodas un valodas skaņām! Māciet atdarināt kustības, uzturēt acu kontaktu!

PAMĒĢINIET!

Vispirms parādiet bērnam, kā jūs to darāt. Pēc tam paņemiet bērna rociņas, kājiņas vai pirkstiņus, runāiet un palīdziet bērnam izpildīt darbību. Pēc tam bērns to izpilda pats.

"Tipu-tapu – kājiņas!" Māciet pabungot ar kājām pa grīdu!

"Sitam plaukstiņas!" Māciet plaušķināt!

"Uz redzēšanos!" Māciet pamāt ar roku!

"Dod roku!" Māciet dot roku pēc pieaugušā lūguma!

"Ko-ko-ko – visticā knābā." Māciet ar pirkstiem pabungot pa galdu!

www.bionicear-europe.com

Kad bērns pēc operācijas mācīsies klausīties un runāt, viņam būs jāprot atdarināt.

ATCERIETIES! Svarīgi attīstīt bērna runu un dzirdi un sagatavot bērnu rehabilitācijas pasākumiem pēc implantācijas.

Kas jāievēro bērna audzināšanā pirms operācijas

Bērni ar smagiem dzirdes traucējumiem bieži ir ar sliktāku uzvedību, histēriskāki un nepaklausīgāki nekā viņu vienaudži, jo nesaņem verbālas instrukcijas no saviem vecākiem. Daudzas situācijas bērniem nav skaidras: kādēļ mājās var aiztikt mantas, bet veikalā nevar, kādēļ jāstāv rindā. Tas viņus sadusmo. Jācenšas mazināt bērna pārlieku lielo aktivitāti un agresivitāti, saprātīgi viņu audzinot.

Maziniet bērna pārāk lielo aktivitāti:

- nosakiet dienas režīmu katrai dienai,
- nomieriniet vakarā pirms aizmigšanas,
- izvirziet vienādas prasības visiem ģimenes locekļiem,
- izmantojiet kustības un fiziskās aktivitātes,
- apmeklējiet neirologu!

Māciet būt kārtīgam un disciplinētam:

- prasiet ievērot noteikto dienas režīmu,
- vienmēr izrādiet mierīgu un labvēlīgu attieksmi!

Nepieļaujiet bērna agresivitāti, histērijas:

- izvērtējiet cēloni agresijai, ietiepībai, histērijai,
- kopīgi darbojieties ar bērnu,
- norādiet, ka jūs to neuztverat nopietni,
- novērsiet uzmanību uz kaut ko citu!

Vai bērns ir jāsoda?

Noskaidrojiet sliktās uzvedības cēloņus un sodiet pēc iespējas mazāk! Bērnam skaidri jāzina soda iemesls. Līdz 2 gadu vecumam sodam nav jēgas. Fizisks sods nav pieļaujams.

PAMĒĢINIET!

Iemāciet bērnam saprast jēdzienus “ņem, dod, nedrīkst, pagaidi”, nolasot no lūpām vai arī zīmju valodā.

Ja bērnam ko atsakāt, dariet to mierīgi!

Ja no bērna ko paņemat, dodiet ko citu vietā!

Ja bērns labi uzvedas, slavējiet viņu!

Nekad nevajag bērnu kaunināt!

Ja bērnam ir histērija, cieši viņu aptveriet un novērsiet uzmanību no notikušā! Ja neizdodas, atstājiet bērnu mierā!

Ja histērija sākas veikalā, mierīgi iznesiet bērnu no veikala un novērsiet uzmanību.

Neatbildiet ar dusmām, ja bērns dusmojas!

2. PĒC KOHLEĀRĀS IMPLANTĀCIJAS

Kohleārā implanta pieslēgšana

Bērns 3 līdz 6 nedēļas pēc kohleārās implantācijas vēl nedzird, jo nav pieslēgts runas procesors un raidītāja indukcijas spole. Nepieciešams nogaidīt, lai sadzīst rēta. Kad izzūd pietūkums, procesors tiek pieslēgts, ieprogrammēts un noregulēts pirmoreiz, un bērns sāk dzirdēt.

Programmēšanas laikā procesora skanējums tiek noregulēts tā, lai apkārtējās skaņas būtu pacientam patīkamas – veic virkni testu, lai noskaidrotu kļūsmāko saklausāmo skaņu līmeni un līmeni, kurā skaņa kļūst nepatīkami skaļa. Tad veic audioloģisko testu un pārbauda, ko uztver pacients pirms nodarbību uzsākšanas. Pirmajā pierēgulēšanas reizē skaņa tiek noregulēta mazliet klusāk, lai bērns spētu pierast pie tā, ka viņš dzird. Tad sākas nodarbības. Pirmajās nodarbībās bērns pierod pie jaunās ierīces un apgūst pirmās klausīšanās iemaņas.

Kohleārā implanta darbības ikdienas kontrole

Pēc bērna uzvedības ir grūti noteikt, cik labi funkcionē kohleārais implants, tāpēc ir nepieciešams regulāri no rītiem veikt valodas procesora, mikrofona un spoles pārbaudi. Naktī implantu ieteicams noņemt, lai gulot tas nespiestu galvas ādu, kā arī netērētu baterijas.

Bērns nespēj uzreiz saprast valodu un sākt runāt

Bērns dzird, taču nereaģē uz trokšņiem un valodu. Dzirdēt un saprast ir divas dažādas lietas. Bet arī dzirdīgs jaundzimušais dzird reļošu suni, taču nesaņem, ka skaņa nāk no suņa, jo nemaz nezina, kas ir suns. Tāpat arī mēs nebūtu spējīgi neko saprast, ja kāds ar mums pēkšņi sāktu runāt ķīniešu valodā.

UZMANĪBU! Pavērojiet bērna reakciju uz skaņām, uzliekot procesoru, jo mazam bērnam, kurš pats vēl nespēj neko pateikt, grūti precīzi veikt noregulēšanu pirmajā reizē. Lielā troksnī nepieciešams implantu izslēgt! Bet skaļās telpās pagrieziet klusāk!

Kā sākt mācīt bērnu klausīties ar kohleāro implantu

1. **Uzlieciet bērnam ieslēgtu kohleāro implantu klusākajā režīmā!** Vairākas reizes izrunājiet: "Pa, pa, pa", pievēršot bērna uzmanību jūsu sejai! "Vai tu dzirdi? Jā! Ļoti labi!" Rosiniet bērnu, lai viņš atkārtotu jūsu runāto! Tad viņš dzirdēs pats savu balsi un apzināsies, ka dzird ar kohleāro implantu.
2. **Pēc 5–10 minūtēm palieliniet procesora skaļumu!** Ja bērnam nav nepatīkamu sajūtu no skaļuma, sasitiet plaukstu vai paskandiniet karoti pret krūzīti! Ja bērns izbīstas un satrūkstas, skaļums jāsamazina!
3. **Pirmajās nedēļās dienas gaitā pakāpeniski palieliniet skaļumu,** lai dotu iespēju bērnam pierast pie jaunajām skaņām. Trokšņainās telpās skaļumu samaziniet.
4. **Parādiet bērnam, ka viņš nedzird, ja magnētu atceļ no galvas.** Runājiet: "Pa-pa-pa". Uzmanīgi paceliet magnētu no galvas un atkal nolieciet to vietā. Tas bērniem ļoti patīk un palīdz saprast, ka kohleārais implants ir saistīts ar skaņu, ko viņš dzird.
5. **Visu laiku eksperimentējiet ar skaņām** (pažvadiniet atslēgas, atgrieziet ūdenskrānu, pakratiet burku ar pipariem vai putrainiem bērnam pie auss u.c.)!
6. **Katra skaņa sākumā bērnam jāklausa vairākas reizes,** lai to saprastu.

PAMĒĢINIET!

- Nemiet bērnu līdz pie izlietnes, kad gatavojaties mazgāt rokas vai tīrīt zobus! Sagatavojiet ķebli, lai bērns var ērti nostāties pie izlietnes un sekot līdz visam, ko darāt. Atgrieziet krānu!
Norādiet ar pirkstu uz ausi un sakiet: "Klausies! S-s! Ūdens!"
Tad aizgrieziet krānu, norādiet uz ausi un ar noliedzošu galvas mājienu norādiet, ka skaņas nav. Sakiet: "Nav!"
Atkārtojiet darbību, runājot līdz. Ļaujiet bērnam pamēģināt.
- Virs jums lido lidmašīna, bet bērns neskatās, jo nezina, kas tā par skaņu. Apstājieties un ar roku norādiet, no kuras puses nāk skaņa. Sakiet: "Skaties! Lidmašīna! Lidmašīna lido!"

3. KĀDI APSTĀKĻI NEPIECIEŠAMI DZIRDES UN RUNAS ATTĪSTĪŠANAI

www.ummchealth.com

Kohleārais implants ir tehniska ierīce un nevar pilnībā aizstāt dzirdīga cilvēka ausi. Īpaši klausīties traucē blakustrokšņi, attālums, grūtības lokalizēt skaņu. Ar kohleāro implantu bērns saglabā vieglas vājdzirdības pazīmes. Turklāt zināmu attīstības posmu bērns pavadījis bez dzirdes iespējām, un tas atstājis iespaidu uz viņa attīstību.

Nepieciešams ievērot zināmus nosacījumus, attīstot bērna dzirdes uztveri, un veikt rehabilitāciju daudzu gadu garumā.

IEVĒROJIET!

- Kohleārais implants jālieto visu dienu. Skaņu procesoram ir jābūt pareizi pieregulētam un pilnā darba kārtībā.
- Bērnam ir nepieciešama klusa klausīšanās vide. Pēc iespējas jāizvairās no papildus trokšņiem. Pēcoperācijas posmā skaņas tiek uztvertas skaidri tikai tādā gadījumā, ja tās izceļas uz citu skaņu fona.
- Kad runājat ar bērnu, izslēdziet radio, televizoru vai mūziku! Bērns nevarēs iemācīties atpazīt telefona zvana skaņu, ja istabā šajā laikā skaļi skanēs radio.
- Bērnam jānorāda, ka jā klausās: "Klausies! Vai tu dzirdi?"
- Ja bērniņš ir mazs, jāveido acu kontakts vai kopīga uzmanība (sekojiet bērna acu skatienam).
- Palīdziet lokalizēt skaņas avotu! Pagrieziet bērnu uz skaņas avotu un parādiet to! Ja bērns jau pats paskatās vai pagriež galvu, apstipriniet to ar vārdiem, piem.: "Skaties! Uz ielas traktors!"
- Iesaistiet rehabilitācijas procesā brāļus, māsas, vecvecākus, vienaudžus!
- Radiet apstākļus bērna saskarsmei dažādās situācijās – pieaugušais ar bērnu, bērns ar bērnu, pieaugušais ar bērnu grupu!

Lietojet FM sistēmu

Gludas, cietas virsmas – sienas, grīda, cilvēku valoda, ielas troksnis, ierīču darbošanās, soļu troksnis, papīru čabēšana un citi blakustrokšņi izkropļo un apgrūtina valodas uztveri ar kohleāro implantu. Skaņas stiprums samazinās arī tajās reizēs, kad runātājs un bērns neatrodas ar seju pret seju. Ierīce, kas efektīvi uzlabo valodas uztveres iespējas, ir FM sistēma. Tā sastāv no diviem blokiem – runātāja bloka (miniatūras formas mikrofons un neliela izmēra raidītājs), kā arī no klausītāja bloka (neliela izmēra radiouztvērējs, kuru pievieno kohleārā implanta procesoram).

Runātāja balss skan tieši procesorā, un to neietekmē ne blakustrokšņi, ne attālums, ne atbalsošanās radītais troksnis.

FM sistēma palīdzēs bērnam dzirdēt:

- telpās, kur notiek sabiedriski pasākumi,
- pirmsskolas izglītības grupā, skolā, mājās,
- brīvā dabā, piem., ja bērns atrodas rotaļu laukumā, jūs varat viņu viegli pasaukt,
- sarunājoties, kad braucat automašīnā,
- sarunājoties, kad ejat pa ielu,
- skatoties TV.

www.phonak.com

www.phonak.com

4. SASKARSMES UN APMĀCĪBAS IETEIKUMI

- Nodibiniet acu kontaktu ar savu bērnu!
- Kontaktējoties ar bērnu, jūsu acīm jāatrodas vienā līmenī ar bērna acīm:

Runājot ar bērnu, centieties atrasties viņa līmenī (piemēram, apsēsties uz grīdas). Bērns sapratīs, ka jūs labprāt veltāt viņam savu laiku un tiešām gribat viņu uzklausi. Varat pacelt bērnu augstāk (piemēram, iesēdinot viņu augstā barošanas krēslīnā vai šūpulī, kuru var uzlikt uz galda). Tā bērns redzēs jūsu sejas izteiksmi un sāks reaģēt uz vizuālajiem signāliem.

- Sekojiet bērna skatiena virzienam! Kopīgi ar bērnu koncentrējiet skatienu uz vienu priekšmetu vai darbību!
- Runājiet īsus teikumus sarunvalodas skaļumā, skaidri izrunājot skaņas! Runājiet nedaudz lēnākā tempā, izceļot teikuma galvenos vārdus! Atstājiet pauzi starp teikumiem, lai bērnam būtu iespēja jums atbildēt.
- Izrādiet patiesu interesi par bērna rotaļām un darbībām!
- Bērna kļūdainos izteikumus labojiet netiešā formā: atkārtojiet tos pareizi vai izsakiet jautājuma veidā.
- Lietojiet dabīgos žestus, darbības, mīmiku, skaņas, vārdus, kurus jūs gribat iemācīt bērnam!
- Radiet bērnam ierastas situācijas un atkārtojiet darbības, kā arī izmantojiet bērna apmācībā situācijas, kas pārsteidz bērnu!
- Vienmēr slavējiet bērnu par darbībām, kuras jūs no viņa gaidāt! Slavējiet arī par jebkuru mēģinājumu veikt šīs darbības!

www.hear-implantation

Komentējiet savas darbības, īpaši sadzīviskās situācijās, domājiet skaļi!

Piemērs.

Virtuvē: "Es tūlīt paņemšu katlu, ieliešu tajā ūdeni, uzlikšu uz plīts un gaidīšu, līdz tas uzsilst."

Mājās: "Es ieslēgšu gaismu. Durvis ir ciet."

Veikalā: "Mums ir jānopērk produkti. Mums vajag banānus, maizi, pienu utt. Tūlīt es paņemšu somu un naudu."

Komentējiet bērna darbības. Tieši ikdienas nodarbošanās ir labs stimuls, lai bagātinātu bērna vārdu krājumu.

Piemērs.

"Mēs tūlīt uzvilksim kurpes, pēc tam jaciņu, sākamā vienu roku un tad otru. Tagad uzvilksim cepuri un cimdus."

No kā jāizvairās ikdienā

- Nerunājiet sarežģīti – to darīt nav nekādas vajadzības.
- Ja bērns kļūdās, nekad neizsmejiet viņu! Nesodiet viņu par kļūdām, nedusmojieties, nepārmetiet viņam tās!
- Nelietojiet frāzes: "Tā cilvēki nesaka!", "Runā taču pareizi!" vai "Kad tu vienreiz iemācīsies to?"
- Nekad nepiespiediet bērnu runāt un atkārtot jūsu teikto svešu cilvēku klātbūtnē!
- Nespiediet bērnu runāt, kad bērns ir piekūsis, kad viņam ir slikts garastāvoklis!
- Atcerieties, ka valoda nesastāv tikai no pavēles formām: "Izbeidz!", "Sakārto istabu!", "Esi uzmanīgs!"
- Jautājiet bērnam, ja patiesi gribat kaut ko uzzināt no viņa, nepārbaudiet bērna runātprasmi ar saviem jautājumiem!
- Izvairieties no sava bērna un citu bērnu salīdzināšanas, jo katram bērnam ir savs attīstības ritms un raksturs.

5. SKAŅU ATDARINĀJUMI

- Mazam bērnam vienkāršāk ir saklausīt un izrunāt dzīvnieku balsu un apkārtējo skaņu atdarinājumus. Izmantojiet skaņu atdarinājumus saskarsmes veidošanai ar bērnu!
- Izmantojiet skaņu atdarinājumus bērna izrunas iemaņu attīstīšanai!
- Lietojiet skaņu atdarinājumus kopā ar pilniem vārdiem!
- Mudiniet bērnu izrunāt skaņu atdarinājumus!
- Neprasiet bērnam uzreiz precīzu skaņu atdarināšanu: artikulācijas aparāts attīstās pakāpeniski.

Rotaļa "Uzmini, kas pie mums ir atnācis!"

Parādiet bērnam rotaļlietu vai attēlu, piemēram, suni, un rosiniet atcerēties, kā suns rej. Bērns izrunā: "Vau-vau!" Tāpat bērnam lūdziet izrunāt citus skaņu atdarinājumus – kā ņaud kaķis, kā pīkst pele utt. Mainieties lomām! Izrunājiet skaņu atdarinājumus un rosiniet bērnu uzminēt, kas ir atnācis ciemos.

Piemērs.

Vau-vau! Kas tur rej?

Ņau-ņau! Kas atnāca?

Kas ir paslēpies un pīkst: "Pī-pī-pī"?

Ko-ko-ko. Kas tagad atnāca?

kaķis – ņau

suns – vau

cūka – ruk

govs – mū

zirgs – prr

aita – bē

kaza – mē

pele – pī-pī

tīģeris – r-r

zaķis – op-op

čūska – š-š

pīle – pēk-pēk

zoss – gā-gā

ezis – puk-puk

gailis – kikerigū

varde – kva-kva

Jau pašā sākumā mazajam bērnam ir ārkārtīgi svarīgi savākt pietiekošu vārdu krājumu, lai viņš varētu justies drošāk, sazinoties ar citiem. Tādēļ, sarunājoties ar viņu, nepieciešams atkārtot bērnam jau zināmus vārdus un izteicienus. Pēc laika bērna vārdu krājumu papildiniet ar jauniem vārdiem!

Piemērs.

Bēns ierauga suni.

Bēns: "Vau-vau!"

Vecāki: "Jā! Sunītis! Tas ir suns. Suns ir priecīgs."

Šajā gadījumā bērnam tika dota iespēja iemācīties vārdu "suns". Turklāt vārds tika atkārtots trīs reizes.

Nenoliedzami, pirms bēns sāks pareizi izrunāt un lietot šo vārdu, paies diezgan ilgs laiks. Bet arī dzirdīgiem bērniem, lai iemācītos pirmo vārdu "mamma", pāiet aptuveni gads.

vilciens – čuk-čuk

auto – tū-tū

pulktenis – tik-tak

ūdens burbuļo – buļ-buļ

ūdens tek – s-s-s

lietus – pak-pak

dziedāt – lā-lā

slēgt ar atslēgu – čik-čik

bērns raud – ī-ī-ī

kāds smejas – ha-ha-ha

ēst – am-am

nedrīkst – ai-ai

šūpot lelli – ā-ā

paslēpes – ku-kū

zvaniņš – dzin-dzin

kaut kas nokrīt – bāc

klauvēt – tuk-tuk

6. KLAUSĪSIMIES KOPĀ

Pieaugušajiem svarīgi apzināties, cik daudzas lietas jāiemācās saklausīt bērnam:

- ka pastāv **atšķirības starp skaņām**, kuras nāk no suņiem, kaķiem, govīm, mašīnām, putekļsūcējiem, telefoniem, dažādām virtuves ierīcēm, radio, televizora u.c.
- ka skaņas var būt **skaļas un klusas**,
- ka skaņa veidojas tad, kad mamma vai citi cilvēki **kustina muti**,
- ka bērns pats var skaļi un klusi **ar savu balsi atdarināt** sev pazīstamās skaņas, kuras izraisa dažādi skaņu avoti,
- ka **viņam ir vārds**, visiem cilvēkiem un visām lietām ir vārdi,
- ka viņš ar valodas palīdzību **var kaut ko paziņot citiem**, kā arī izpaust prieku un apmierinātību, dusmas un bailes,
- ka valoda var kļūt par ļoti noderīgu instrumentu, ar kura palīdzību var panākt savu vai **pat ietekmēt citus** (piemēram, ja viņš sauc mammu vai tēti, viņi to dzird un atnāk).

www.medoto.unimelb.edu.au

ATCERIETIES! Bērnam ir jāsaprot, ka jāiemācās klausīties katrā dzīves situācijā! Vislabāk to darīt kopā!

Iepazīstiniet bērnu ar dažādiem trokšņiem un skaņām! Jāatceras, ka sākuma periodā bērnam attiecīgā skaņa jāklausa vairākas reizes, līdz viņš to atpazīs. Komentējiet visu, ko dara bērns un uz ko skatās bērns. Dariet to kopā ar bērnu! Vecākiem svarīgi rīkoties tā, lai bērnam būtu interesanti klausīties. Tas no vecākiem prasa lielu pacietību un mācīšanos. Jāparāda bērnam, cik noderīga ir skaņu informācija, ko dod implants. Ir jāizmanto visas iespējas, ko rada mājas apstākļi.

PAMĒĢINIET!

Ja bērns jau **atšķir divu veidu skaņas**, spēlējiet spēli "Kas tas bija?" Bērns klausās divas jau zināmās skaņas, piemēram, klauvējienu pa galdu un atslēgu žvazdināšanu un nosaka, kura no skaņām tā ir.

Māciet bērnu atsaukties uz savu vārdu! Sauciet bērnu tik ilgi, kamēr viņš atskatās! Uzslavējiet un lieciet noprast, ka tas ir ļoti svarīgi, ko viņš izdarījis. Ja bērns neatskatās, pieejiet pie viņa, lai viņš redz jūsu seju. Pievērsiet bērna uzmanību jūsu lūpām un sakiet, norādot uz ausi: "Jāni! Jāni! Tu dzirdi? Labi!"

Nesauciet bērna vārdu tikai tādēļ, lai pārbaudītu, vai viņš atsauksies. Kad bērnu pasauciet, vienmēr parādiet vai piedāvājiet ko jaunu. Citādi bērns zaudēs interesi un vēlāk vairs nereaģēs uz jūsu saukšanu.

Lai attīstītu reakciju uz skaņu, ieteicams izmantot mobilo tālruni. To var paslēpt un meklēt pēc skaņas, var klausīties tālruņa melodijas un pat dejot. Var organizēt sacensību "Kurš ātrāk atradīs tālruni pēc skaņas?" Ja bērns ir jau atpazinis vairāku tālruņu skaņas, var organizēt spēli "Kam pieder tālrunis?"

Māciet bērnam klausīties, kad klauvē pie durvīm, klausīties ūdens skaņas, māciet atpazīt klepus izraisīto skaņu!

SADZĪVĒ SASTOPAMIE TROKŠŅI, KAS BĒRNAM JĀAPGŪST

Sadzīves tehnikas skaņas, ko rada putekļusūcējs, ledusskapis, veļas mašīna, mikseris, televizors, matu fēns, dators u.c.

Zvanu veidi: pie durvīm, telefons, modinātājs u.c.

Trokšņi: klauvējiens pie durvīm, pa galda virsmu, atslēgas pagriešana durvīs u.c.

Ūdens radītie trokšņi: pilošs krāns, līdz galam atvērts krāns, lietus lāses pret loga rūti, krītoši priekšmeti ūdenī, ūdens ieliešana traukā, ūdens nolaišana tualetes podā u.c.

Virtuves priekšmetu radītie trokšņi: karotītes troksnis maisīšanas laikā krūzītē, vāka uzlikšana katlam, naža radītais troksnis griešanas laikā uz dēlīša, plīstoša trauka troksnis, gāzēta ūdens burbuļošana, putraimu bēršana traukā u.c.

Transporta līdzekļu skaņa: braucoša mašīna, mašīna, kura bremzē, mašīnas signāls, ātrās palīdzības sirēna, mopēda troksnis u.c.

7. ROTAĻAS DZIRDES ATMIŅAS TREIŅAM

Attīstiet klausīšanās prasmes āra rotaļās!

Ja bērnam ir kohleārais implants, tad katrā iespējamā brīdī jums jāattīsta bērna dzirde un valodas prasmes.

Izmantojiet šo iespēju, pēc nodarbībām telpās laiku pavadot jautrās rotaļās svaigā gaisā!

Koki runā

Pieaugušais paslēpjas aiz koka un pavisam klusā balsī sauc bērnu. Ja mazais nemaz neatrod saucēju, sauciens atskan skaļāk.

Desmit soļu spēle

Pieaugušais dod instrukciju: "Ej 10 soļus uz priekšu, 10 soļus at muguriski, 10 reizes lec uz priekšu uz labās kājas, 10 reizes uz kreisās kājas, 10 reizes vienlaidīgi uz abām kājām!" Bērns iet aizvērtām acīm. Pēc tam var sākt visu no gala. Šai spēlei ir neskaitāmas variācijas. Valodu var variēt dažādos līmeņos. "Satver degunu ar labo roku un tad apgriezies! Lec uz abām kājām ap koku! Veic 10 pietupienus, 10 reizes apgriezies! Ej vienu lielu soli, trīs mazus soļus! Trīs soļus skrien, četrus ej lēnām, pietupties un izstiep kreiso kāju!" u.c.

Ja ārā laiks nav piemērots, varam rotaļas organizēt istabā!

Zeme, ūdens, gaiss

Pieaugušais sauc dažādus priekšmetus un dzīvas būtnes. Bērniem nosauktais jāklasificē. Ja nosauktais sastopams debesīs (lido), bērns ceļ rokas uz augšu. Ja nosauktais raksturīgs ūdenim, bērns nolaiž rokas gar sāniem. Ja nosauktais atrodas uz zemes, bērns notupjas.

Meklē krāsu!

Spēlētāji vienojas, kuru krāsu telpā meklēs, piem., sarkano. Pārvietojoties pa telpu, spēlētājs, kurš pamanījis priekšmetu norunātajā krāsā, saka: "Es redzu sarkanu ...". Par katru nosauktu priekšmetu spēlētājs saņem punktu. Nosauktos priekšmetus nedrīkst atkārtot.

Atmiņas jeb "Memory" spēle

Uz galda izklātas kartītes ar attēliem uz leju. Visas kartītes ir pa divi. Spēlētāji pēc kārtas paceļ pa divām kartītēm, cenšoties atrast vienādās. Ja paceltās kartītes nav vienādas, tās liek atpakaļ. Uzvar, kurš atradis visvairāk pāru. Lai attīstītu dzirdes atmiņu, spēlētāji paceltos attēlus nerāda, tikai nosauc tur redzamo.

Bieži vien bērnam braukšana transporta līdzeklī šķiet garlaicīga un vienmuļa. Izmantojiet šos brīžus valodas, atmiņas un domāšanas attīstīšanai, rotaļājoties ar bērnu!

Kas redzams pa logu?

Braucot sabiedriskajā transportā, aiciniet bērnu nosaukt gar logu slīdošus priekšmetus: mašīnas, mājas, cilvēkus, dzīvniekus utt. Ja bērns jau prot skaitīt, norunājiet, ka braucot jāiegaumē, piemēram, 7 priekšmeti. Kad esat sasnieguši mērķi, palūdziet, lai bērns nosauc, ko redzējis. Varat pajautāt, cik gājēju ar suņiem bērns redzējis, cik cilvēku ar bērnu ratiņiem utt.

Kādā krāsā?

Braucot sabiedriskajā transportā, varat nostiprināt bērna zināšanas par krāsām. Pievērsiet bērna uzmanību garām braucošajām mašīnām un jautājiet, kādā krāsā tās ir. Pēc tam bērns var skaitīt sarkanās vai citas krāsas mašīnas.

Turpini teikumu!

Šo rotaļu var spēlēt par jebkuru tēmu. Noteikums: jāatkārto iepriekš teiktais un jāpievieno viens savs vārds. Piemērs: "Es mežā redzēju vāveri." Nākamais: "Es mežā redzēju vāveri, lapsu...", un tā, kamēr vien iespējams atcerēties. Ļoti labs atmiņas treniņš un palīgs teikumu veidošanā.

Ejot uz veikalu, uzspēlējiet spēles!

Ēdams – neēdams!

Nosauciet visdažādākos lietvārdus! Bērnam jānosaka, vai to var vai nevar ēst.

Pāris un desmit

Ja bērns jau māc skaitīt, pievērsiet viņa uzmanību faktam, ka dažas lietas pārdod pa pāriem: zeķes, kurpes, cimdus, čības, bet dažas lielākā vairumā: olas, pogas. Ierosiniet saskaitīt, cik olu ir kastītē, cik pogu esat nopirkuši!

8. MĀJĀS SASTOPAMIE PRIEKŠMETI UN LIETAS, KO VAR IZMANTOT BĒRNA APMĀCĪBĀ

ATCERĪETIES! Dzirdes uztveres attīstīšanai, valodas krājuma veidošanai un vispārējai bērna attīstībai var izmantot jebkuru mājās sastopamo priekšmetu un lietu!

Veļas kaste, kurā atrodas veļa un drēbes. Var veidot priekšstatus par veļas un drēbju nosaukumiem, attīstīt sīko pirkstu motoriku, veicot pogāšanu, veļas ielikšanu un izņemšanu no kastes, salocīšanu, kabatu pārbaudīšanu, zeķu sakārtošanu pa pāriem u.c. darbības.

Dažāda izmēra burciņas, kārbas, pudeles un traučiņi. Var veidot priekšstatu par izmēriem liels un mazs, par formu – kvadrātveida, apaļa u.c., par krāsu, daudzumu un tml.

Bērniem ļoti patīk skrūvēt vāciņus. Var sagatavot dažāda izmēra burciņas vai pudeles un dot bērnam uzskrūvēt vāciņus.

Galda piederumi. Var mācīt galda piederumu nosaukumus, grupēt pēc izmēriem, pielietojuma, mācīt uzklāt galdu. Galda piederumus var likt uzzīmēt. Var mācīties atšķirt koka un metāla skaņas. Var mudināt bērnus sarindot priekšmetus atbilstoši skaņas stiprumam, ko tie rada.

Ģimenes albums. Albumā ievietoti ģimenes locekļu, mājdzīvnieku, draugu un dažādu sadzīves situāciju fotogrāfijas. Var mācīties nosaukt to, kas redzams fotogrāfijās.

Pogas. Var mācīt pogas sakārtot pēc izmēra, krāsas, materiāla, formas u.c. pazīmēm. Var pamēģināt pogu vēršanu uz auklas, pēc tam aizsiet auklas galus un izveidot rokassprādzi.

Ēdiens. Var apgūt dažādus ēdienu nosaukumus, ēdienreīžu nosaukumus, mācīt īpašības vārdus: silts, karsts, garšīgs.

Mēbeles. Var mācīt mēbeļu nosaukumus, vārdu "uz", "zem", "virs", "pie", "apakšā", "augšā" u.c. lietošanu. *Piemēram*, grāmata ir uz galda.

Attēli no žurnāliem. Ļoti labi, ja būtu pieejami sēriju attēli, piemēram, meitene skrien, nokrīt, viņai sāp roka, ierodas ārsts, meitene ir vesela un tml. Bērnam būtu jāiemāca attēlus sakārtot pareizā secībā un iespēju robežās pastāstīt par redzēto.

Dažādi audumu gabali. Var mācīties noteikt auduma struktūru, īpašības, krāsu u.c. Var aicināt bērnus sašķirot auduma gabalus, sākot ar rupjāko un beidzot ar gludāko. Var sagriezt divus vai vairākus auduma gabalus uz pusēm un dot bērnam atrast divus vienādus.

Jebkura bērna vecumam atbilstoša grāmata. Var kopīgi iepazīties ar grāmatu, nosaukt attēlos redzamo. Vecākiem jāizraisa interese par grāmatām, jo tas palīdzēs valodas apgūšanā arī turpmāk.

Ieteicamā literatūra

M. Pitamika "Es to protu", apgāds Valters un Rapa, 2008.

M. Pitamika "Spēles bērniem", apgāds Valters un Rapa, 2009.

Šajos praktisko uzdevumu krājumos atradīsiet idejas, kā ar vienkāršiem, ikdienā pieejamiem materiāliem bez liela laika patēriņa attīstīt valodu un praktiskās iemaņas bērnam pēc Montesori metodes.

9. DZIEDĀSIM UN ROTAĻĀSIMIES KOPĀ

- Bieži vien bērnam ar dzirdes traucējumiem vieglāk ir dziedāt nekā runāt. **Vecāki! Dziediet un neuztraucieties, ja neskan pareizi! Tam nav nozīmes!** Jādzied pietiekošā skaļumā un ritmiski pareizi! Nav svarīgi, vai jūs dziedat ar muzikālo pavadījumu vai bez tā.
- Sēdiet pēc iespējas tuvāk bērnam, lai ir labi dzirdams un redzams!
- Neuzspiediet mazam bērnam, lai dziedāšanas laikā viņš skatās tikai uz jums! Iespējams, ka arī neskatoties, bērns dzird dziedāšanu. Parasti bērnam patīk pievienoties dziedāšanai, ja tas notiek nepiespiestā situācijā! Galvenais, lai dziedāšana sagādā prieku.
- Atcerieties, ka rotaļa ir galvenais darbības veids, kuras procesā notiek bērna ar dzirdes traucējumiem fiziskā, intelektuālā un valodas attīstība!

Ieteicamās interneta vietnes:

<http://www.pasakas.lv/>

<http://www.youtube.com/Dziesmasberniem>

<http://www.mammamunteti.lv/articles/section14/rotalas-berniem/344/supuldziesmas-un-dziesmas/>

<http://www.kidi.lv/>

vietne angļu valodā:

<http://www.kiddidles.com/lyrics/allsongs.html>

vanessareillytelt.wordpress.com

Ieteicamās dziesmas un rotaļas

Dziesmu un rotaļu mērķis ir attīstīt bērnu dzirdes uztveri un valodu. Dziedot un rotaļājoties tiek bagātināts vārdu krājums.

Ieteicamās dziesmu rotaļas un skaitāmpanti: "Cepu, cepu kukulīti", "Vāru, vāru putriņu", "Velc, pelīte, saldu miegu", "Pirkstiņi danco", "Pietuities" u.c.

Ieteicamās lomu rotaļas: "Rotaļlietu veikālā", "Pie ārsta", "Kafejnīcā", "Pārtikas veikālā", "Apģērbu un apavu veikālā", "Frizētavā", "Pastā", "Pie pusdienas galda", "Uz ielas", "Mežā" u.c. Mainieties lomām, spēlējot lomu rotaļas!

Piemērs.

Rotaļa "Vāru, vāru putriņu!"

Rotaļas dalībnieki mēģina kopīgi dziedāt, izpildot tekstam atbilstošas kustības. Rotaļu var dažādot: viens rāda kustības, pārējie dzied.

Vāru, vāru putriņu,

Bērni un ģimenes locekļi sastājas rindā un "maisa" saujā putriņu.

Pieci milti katlā;

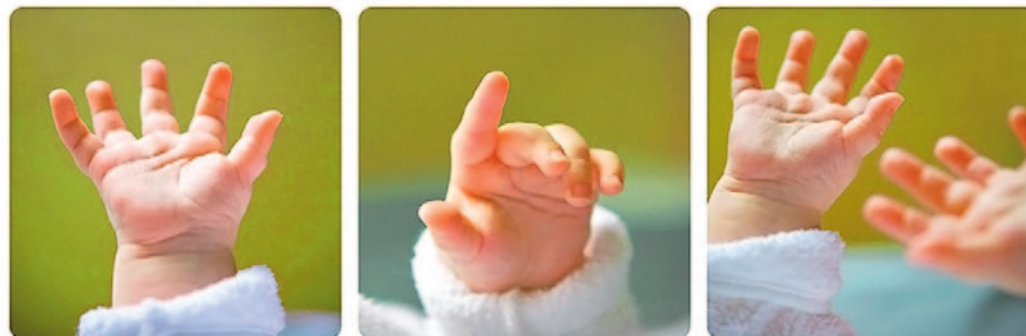
Visi rāda piecus pirkstus.

**Tam tika, tam tika,
Tam netika.**

Piebaksta ar pirkstu klātesošajiem.

**Kāpēc ūdeni nenesa,
Kāpēc uguni nekūra?**

Paliek pie viena un uz to baras, kratot ar pirkstu.

mammassmaids.wordpress.com

10. KĀ LIETOT DABĪGOS ŽESTUS

Ja jūsu līdzšinējā komunikācija ar bērnu noritēja ar žestu palīdzību, tad to var daļēji turpināt izmantot kā papildu atbalstu pēc kohleārās implantācijas. Ir nepieciešams pilnvērtīgi kontaktēties ar bērnu, taču valodas apguve ilgst daudzus gadus. Jau pašā sākumā jāatceras, ka **žestus varat lietot, tikai vispirms pasakiet to ar vārdiem**. Kad bērns būs pieradis pie kohleārā implanta, žestu lietošanu var pakāpeniski samazināt. Lai bērns gribētu runāt, viņam ir jāsaprot, ka valoda var būt viņam ļoti noderīga. Ja turpināsiet nekavējoties reaģēt uz bērna žestiem un mīmiku, viņam nebūs motivācijas runāt.

Piemērs.

Bērns ar žestu rāda mātei, ka vēlas, lai viņa pienāk klāt.

Māte: "Ko tu gribi?"

Bērns atkārtoti rāda to pašu žestu.

Māte: "Es tevi nesaprotu. Ko tu gribi?"

Bērns: "Mamma, nāc šurp!"

Māte iet pie bērna.

Šajā situācijā mamma bērnam liek saprast, ka atnāks pie viņa, ja viņš pareizi to aicinās.

Piemērs.

Jūsu bērns rāda ar žestu, ka viņš grib pienu. Pieņemsim, ka viņš vēl nezina vārdus "piens" un "dzert". Šādā gadījumā mūsu reakcijai uz bērna žestiem ir jābūt citādi.

Māte: "Vai tu gribi pienu?"

Viņa iedod bērnam pienu un saka: "Mmm, cik garšīgs piens!"

Vārdu "piens" bērns dzirdēja divas reizes, un tas ļauj viņam vieglāk to iemācīties.

ATCERĪETIES! Ja vēlaties izmantot dabīgos žestus, piemēram, pamāt ar roku atvadoties, tad ir svarīgi vispirms pateikt "atā" mutiski un tikai pēc tam māt ar roku.

Bērns necentīsies saprast runāto valodu, ja viņam nebūs iemesla to darīt. Sākumā mēģiniet izvairīties no žestu lietošanas, galvenokārt, ikdienas situācijās. Gadījumā, ja bērns nesaprot, pārdomājiet, kā jūs varētu pārveidot savu teikumu, lai viņš spētu saprast. **Pirms izlemjat lietot žestu, ir svarīgi ņemt vērā sekojošus ieteikumus:**

1. Centieties piesaistīt bērna uzmanību, pirms jūs sākat ar viņu runāt!

Tēvs sauc: "Jāni, nāc ēst!" Jānis nereaģē.

Tēvs: "Jāni!" Jānis paceļ galvu.

Tēvs: "Nāc ēst!"

2. Vienkāršojiet teikumu!

Māte: "Juta, nāc!" Māte pagaida kādu brīdi, lai dotu meitai iespēju pārstrādāt akustisko informāciju.

Taču Juta nesaprot, ko saka viņai mamma. Māte atkārto: "Nāc!"

Tagad Juta saprot teikumu un iet pie mammas.

3. Paplašiniet izteikumu!

Tēvs un bērns sēž pie galda. Tēvs: "Iedod man ābolu!"

Bērns iedod tēvam banānu.

Tēvs: "Nē, tas ir banāns. Es gribu ābolu. Ābols ir sarkans."

Papildu informācija lika bērnam saprast, ka runa iet par sarkano augli.

4. Pārveidojiet teikumu!

Tēvs: "Karstā laikā tu vari mierīgi novilkt savu jaku."

Bērns nesaprot.

Tēvs: "Ārā ir silts. Novelc jaku!" (Lai atvieglotu sapratni, tēvs ir sadalījis teikumu divās daļās.)

5. Uzsveriet svarīgāko vārdu!

Māte: "Iedod man sarkano mašīnu!" Bērns iedod mātei zilu mašīnu.

Māte: "Nē, es gribu **sarkano** mašīnu!"

Atteikšanās no žestu lietošanas liks Jums, kontaktējoties ar bērnu, lietot viņam piemērotu valodu. **Ja bērns, neskatoties uz atkārtojumiem, vienkāršojumiem u.c., joprojām nesaprot, varat izmantot ne tikai žestus, bet arī attēlus un zīmējumus.** Tādējādi bērns varēs iemācīties, kādas nozīmes ir vārdiem, kurus viņš nav sapratis.

11. KĀ ROSINĀT BĒRNU RUNĀT

Ja uzmanīgi vērosiet bērnu, iemācīsieties saprast viņa smiekļus, raudāšanu, žestus, mīmiku, skaļu domu paušanu. Svarīgi parādīt bērnam gatavību veltīt viņam laiku un atbildēt.

Bērnā jāsaprot un jāizjūt vajadzība runāt

Viņam jāsaprot, ka ar valodas palīdzību varēs informēt par savām vēlmēm citus. Tādēļ necentieties vienmēr uzminēt, ko grib jūsu bērns, dodiet iespēju to pateikt viņam pašam.

Komunikācijai jāizraisa patīkamas emocijas

Bērnā jāredz, ka runāt un mācīties runāt ir interesanti. Ja izteiksiet kritiskas piezīmes un pavēles, bērnam, visticamāk, negribēsies runāt. Runājiet ar bērnu par tēmām, kuras viņam šķiet interesantas un pozitīvas, tas palīdzēs nodibināt labu kontaktu. Kopīgi apspriediet dažādas lietas, rotaļājieties, iesaistieties aktivitātēs.

Veltiet ļoti daudz laika savam bērnam

Piemērs.

Bērns, ļoti satraukts, ieskrien virtuvē, kur mamma gatavo ēst. Mamma uz brīdi noņem katlu no plīts un ar to parāda, ka ir gatava uzklaut bērnu un veltīt viņam savu laiku.

Atdariniet savu bērnu!

Izmantojiet visas iniciatīvas, kuras izrāda bērns un atdariniet viņu tā, lai viņš pievērs jums uzmanību. Tas dos bērnam priekšstatu par iespēju atdarināt citus.

Piemērs.

Bērns ar roku sit pret galdu. Jūs darāt to pašu. Bērns sāk sist plaukstas. Jūs arī sitat plaukstas. Bērns pasaka: "E-e". Jūs atdarināt viņu. Tikai tādā gadījumā, ja būsiet uzmanīgi pret savu bērnu, viņam sāks veidoties pārliecība par sevi un saviem spēkiem.

Jūs varat palīdzēt bērnam tālāk attīstīt tās skaņas, kuras viņš pats ir iesācis apgūt

Piemērs.

Bērns saka: "E-e-e", un jūs turpināt: "Te-te-te".

Bērnu atbildēt pamudinās paņēmieni:

- jūsu smaids palīdzēs bērnam uzticēties,
- sejas izteiksme ar lielām acīm tiks bērnam saprast, ka no viņa kaut ko ļoti gaida,
- ja pagriezīsieties pret bērnu ar visu ķermeni, viņš sapratīs, ka gribat runāt tieši ar viņu,
- parādiet bērnam, cik interesanti jums ir klausīties viņu. Ļaujiet bērnam izteikties līdz galam un nepārtrauciet viņu.

Centieties vienmēr saprast, ko grib pateikt bērns

Izmantojiet redzamo situāciju un ar to saistītos priekšmetus vai uzdodiet bērnam jautājumus. Varat izteikt savus pieņēmumus attiecībā uz viņa teikto (lai pārlielinātos, ka saprotat pareizi). Atkārtojiet bērna teikto, bet izmantojiet jautājamo intonāciju.

Piemērs.

Bērns saka: "Au!" Vecāki: "Auto? Vai tu gribi auto?"

Ar savu gatavību saprast bērnu jūs parādāt viņam, ka viņa teiktais atstāj iespaidu uz apkārtējiem. Un pat ja jūs nevarat saprast savu bērnu, atcerieties – jums izdosies mazināt viņa vilšanos, ja darīsiet visu iespējamo, lai saprastu viņu.

ATCERĪETIES! Ikdienā mēs saskaramies ar ļoti daudz situācijām, kuras ļauj mums izmantot valodu saziņā ar bērnu: saģērbšanās un izģērbšanās, mazgāšanās, ēdienu pagatavošana, ēšana, iepirkšanās, pastaigas, kopīgās rotaļas, grāmatu lasīšana.

12. VĀRDU KRĀJUMA UN SOCIĀLO PRASMJU ATTĪSTĪŠANA IKDIENĀ

Pirmsskolas vecuma bērnam ikdienas aktivitātes un spēlēs izmantojiet klausīšanās un valodas prasmju attīstīšanai. Pieskaņojiet savu valodu bērna vecumam un klausīšanās prasmei! Vienlaikus domājiet par valodas paplašināšanu!

Veidojiet iepirkumu sarakstu!

Iepirkumu saraksta sastādīšana ir ļoti labs veids, kā ikdienā trenēt dzirdes atmiņu un paplašināt vārdu krājumu.

Piemērs. Ejiet no telpas telpā un pārspriediet: "Ko mums vajag virtuvē? Kā trūkst ledusskapī (maizes kastē, cepumu traukā)? Kā nav saldētavā? Kurus augļus mēs pirsim? Vai kaut ko vajag vannas istabā? Vai tualetē viss ir?"

Veikalā izvēlieties pirkumus un mājās tos izsaiņojiet!

Daudz iespēju atkārtot ikdienas vārdu krājumu un uzdot jautājumus rodas veikalā.

Piemērs. "Vai tu vari man atnest trīs banānus un divus ābolus? Kad mājās pirkumus saiņojat laukā, rodas daudz iespēju dot instrukcijas: "Makaronus noliec trešajā plauktā blakus rīsiem! Burku ar šokolādes sviestu ieliec ledusskapī otrajā plauktā pa labi."

Pārrunājiet plānotos maršrutus, pirms izejat no mājas!

Šis ieradums jums palīdzēs trenēt bērna dzirdes atmiņu un apgūt notikumu secību.

<http://www.thestar.com>

Piemērs. "Iesim ārā! Vispirms mēs iesim uz pastu un nosūtīsim apsveikuma kartiņu. Tad iesim uz lielveikalu. Pēc tam nopirksim vectētiņam avīzi un apciemosim vectētiņu un vecmāmiņu. Tad paņemsim suni no vectārsta un iesim mājās."

Māciet patstāvību!

Piemērs.

Kad bērns jautā, kur ir viņa rotaļlietas, apavi, zeķes, pajautājiet: "Kur tu tās noliki? Vai tu meklēji, kur tās parasti stāv? Vai tu tās noliki vietā, kur tām jābūt?"

Ja bērns vēl nevar atrast, varat atbildēt: "Kur vēl tās varētu būt? Atļauj man palīdzēt tev meklēt!"

Sarunāties ar bērnu, kad viņš rotaļājas!

Visa ikdienas sarunu valoda tiek nostiprināta un pilnveidota rotaļājoties un spēlējoties ar rotaļlietām. Vecāki ļauj bērnam pašam spēlēties un vienlaikus klausīties valodu, ko viņi lieto. Dažas rotaļas palīdzēs bērnam sagatavoties skolai.

Piemērs.

"Jānīti, suns ies uz skolu! Vai viņam ir viss, ko vajag? Ko viņam vajag? Ko viņš darīs, kad aizies skolā? Ko viņš teiks? Kā viņš jūtas?"

Mainieties lomām, spēlējot lomu rotaļas!

Iesaistiet ģimenes locekļus!

Iesaistiet māsas, brāļus, draugus, radniekus, kolektīvās spēlēs un rotaļās! Tā bērns gūs pieredzi, trokšņainā vidē klausoties atšķirīgas balsis dažādos attālumos.

Veidojiet problēmu situācijas!

Piemērs.

Gatavojot leļļu māju no kartona kastes, priekšpusē izgrieziet durvis un gaidiet, lai bērns izdomā, ko darīt tālāk.

Jautājiet: "Kā mēs varēsim redzēt, kas notiek ārā, ja nebūs..." (pātrauciet runāt, lai bērns pats pasaka).

"Vai mēs liksim vannu šeit virtuvē?" (Gaidiet.) "Kāpēc nē?"

Ja šeit nē, kur tad liksim vannu?"

Piemērs.

"Gatavosim kokteili! Kas mums jānopērk? Vai pietiks? Ko mēs tagad darīsim?"

Biežāk ieteicams lietot jautājumus, kas sākas ar "kā" un "kāpēc"!

Piemērs.

"Kā var apmainīt bateriju?" "Kā var aizsniegt skapīša augšu?" "Kāpēc bērns raud?" "Kā tu jūties?" "Kāpēc mēs liekam saldējumu saldētavā?" "Ko tu darītu, ja ..?" "Kāpēc baterija jāmaina?"

13. LASĪSIM SKAĻI KATRU DIENU

Nepārvērtējama nozīme valodas attīstībā ir lasītprasmei. Bēnam, kuram bagāta un patīkama grāmatu lasīšanas pieredze jaunākajā vecumā, ir lielākas iespējas kļūt par kompetentu lasītāju vēlākos gados. Veidojiet prasmes, kas attīsta lasīšanu! Lasiet skaļi bērnam no brīža, kad viņa dzirde sāk veidot vārdu krājumu.

IEVĒROJIET! Lasot kopā ar bērnu, iekārtojieties ērti, lai bērns labi redzētu ilustrācijas. Strādājiet klusā telpā, metra attālumā no bērna!

PAMĒĢINIET!

Bēnam, kurš vēl nerunā, izmantojiet šo grāmatu, lai izsauktu spontānu vokalizēšanu!

Skatot grāmatas vāku nopaijājiet mazo lācēnu: "Pai, pai!" tāpat, kā to dara lāču māmiņa. Gaidiet un ļaujiet arī bērnam tā izdarīt!

Pāršķiriet lapu un izliecieties, ka kopā ar lāču mammu meklējat mazo lācēnu. Pielieciet rokas pie mutes un sauciet: "Lācēn! U-ū!", tad skaļāk. Pagaidiet, lai arī bērns tā izdara.

Pāršķiriet lappusi un rādiet, kā pelēns sauc: "Lācēn! U-ū!" Gaidiet un skatieties, vai bērns imitē lācēna saukšanu. Izrādiet vilšanos par to, ka lācēns nedzird.

Pāršķiriet lappusi un kopā ar vāverēnu sauciet lācēnu atkal. Pagaidiet, lai ļautu bērnam vokalizēt, saucot lācēnu tāpat, kā to darījāt jūs.

Tālākajās lappusēs lācēns apmaldījies. Kopā ar lācēnu sauciet mammu. Tumšajā naktī lācēns sadzird mammas balsi. (Sauciet klusā balsī lācēnu!) Ļaujiet savam bērnam sadzirdēt. Izrādiet lielu prieku, kad lācēns atrod mammu: "Jā, mamma!"

"Nerātnais lācēns", EGMONT LATVIJA,
Rīga, 2012.

IEVĒROJIET! Lasiet katru dienu! Iepļānojiet vienu konkrētu laiku lasīšanai. Varat iekārtot telpā īpašu lasīšanas stūri ar mīkstiņiem spilveniem un ērtiem sēdekļiem. Pirms priekšā lasīšanas tekstu ieteicams izlasīt pašam, tad varēsiet bērnu ieinteresēt, piem., "Zini, te kāda maza pele dodas ceļojumā. Interesanti gan, kas tur notiks!"

Lasot skaļi priekšā, attīstiet domāšanas prasmes, kas nepieciešamas lasīšanai ar īstu izpratni!

- **Veidojiet saistījumu starp izlasīto un dzīves pieredzi!** Piemēram, bērns, kurš vērojis dzīvniekus zooloģiskajā dārzā, labprāt klausīsies stāstus par tiem.
- **Ievērojiet notikumu secību,** atstāstot notikumus pareizajā kārtībā. Uztveriet galveno domu, stāstot notikumus!
- **Iztēlojieties turpmākos notikumus!** Piemēram, pajautājiet: "Kā tu domā, vai mazo puiku kāds izglābs?" Tas ļaus bērnam aktīvi piedalīties notikumu atšifrēšanā pirms atrisinājuma.
- **Izdariet secinājumus "lasot starp rindām",** vadoties pēc izjūtām, nojausmām, personiskajām zināšanām. Piem., "Tas gan bija nejauki, ka mazā meitene neļāva citiem bērniem spēlēties ar savām rotaļlietām!"

Ja bērns jau lasa pats, attīstiet viņam prasmi izprast teksta saturu!

- Izvēlieties bērna vecumam un lasītprasmei atbilstošu tekstu ar ilustrācijām!
- Rosiniet bērnu izlasīt tekstu! Lasīšanai jābūt ar izpratni. Kopīgi ar bērnu noskaidrojiet nepazīstamo vārdu, frāžu nozīmi, izmantojot ilustrācijas vai teikumu inscenēšanu!
- Pēc teksta izlasīšanas lūdziet bērnam īsi pateikt, par ko ir stāstīts tekstā (1–2 teikumi)!
- Pārbaudiet, vai bērns saprot izlasīto, uzdodot viņam jautājumus par lasīto tekstu!
- Lūdziet bērnam pastāstīt izlasīto tekstu, izmantojot ilustrācijas!

Vēlāk, kad lasītprasme jau labāka, ilustrācijas nav nepieciešamas. Tekstiem jākļūst garākiem, ar sarežģītāku valodu un sintaksi.

14. PIEDALĪSIMIES NODARBĪBĀS KOPĀ AR SURDOLOGOPĒDU

Apmēram nedēļu pēc kohleārā implanta operācijas, vēl pirms procesora pieslēgšanas, bērns atsāk nodarbības pie surdologopēda. Vecāki nodarbībā piedalās kopā ar bērnu kā vienlīdzīgi rotaļu līdzdalībnieki.

Mātes vai kāda cita ģimenes locekļa līdzdalība nepieciešama, jo bieži vien mazais bērns vēl pats neprot aktīvi iesaistīties nodarbībā. Tad mamma vispirms izpilda uzdevumu, rādot bērnam uzvedības paraugu. Vienlaikus mamma iemācās, kā darboties ar bērnu mājās.

Rotaļa "Sitam plaukstu"

Pedagogs parāda bērnam divdaļīga ritma paraugus, saskatot plaukstu divas reizes ar dažādiem intervāliem.

Mamma atkārto ritmu.

Bērns atkārto ritmu. Lai bērns varētu atcerēties ritmu, tad viņam ritma paraugi ir jādzird un jāredz vairākas reizes.

Atkarībā no tā, kā bērns izpilda uzdevumu, pedagogs palielina sitienu skaitu līdz 3, atstājot starp sitieniem dažāda garuma pauzes: starp pirmo un otro sitienu – gara pauze, starp otro un trešo sitienu – īsa pauze.

Kad bērns bez kļūdām atkārto divdaļīgus un trīsdaļīgus ritmus, pedagogs rosina bērnu atbilstoši sitieniem izrunāt īsas un garas zilbes. Piemēram, pa-pa, pā-pa, pa-pa-pa, pā-pa-pa utt.

ATCERĪETIES! Mazi bērni ātri iemācās imitēt atsevišķas valodas skaņas, vārdus, frāzes nodarbību laikā. Bet ikdienas dzīvē viņi tās nelielos, ja no paša sākuma nodarbībās apgūto vecāki nenostiprinās sadzīves situācijās.

Ieteicamā darbības programma bērniem jaunākajā vecumā

Bērna prasmju un iemaņu attīstībai surdologopēds kopā ar vecākiem izstrādā konkrētu programmu. Programmu realizē gan nodarbībās, gan ikdienas dzīvē, sadarbojoties vecākiem un surdologopēdam.

Programmas sadaļas

- Dzirdes uztveres attīstīšana
- Darbs ar vārda krājuma veidošanu un gramatikas apgūšanu
- Skaņu izrunas iemaņu attīstīšana
- Lasīšanas iemaņu attīstīšana
- Elementāro matemātisko priekšstatu veidošana
- Priekšstatu veidošana par apkārtējo pasauli
- Vispārējo kognitīvo iemaņu un uzmanības veidošana
- Lielās un sīkās motorikas attīstīšana

www.nciua.org.uk

Pirms darba plānošanas jāizpēta bērna intereses un spējas. Katrā programmas sadaļā jāparedz darba saturs konkrētu prasmju un iemaņu veidošanai, kas jāapgūst attiecīgā bērna attīstības brīdī. Parasti konkrētus uzdevumus plāno nedēļai vai mēnesim. Programmu realizē, sadarbojoties vecākiem un surdologopēdam.

Ieteicamā literatūra "Integrētās attīstības skalas" Cochlear, 2011

15. KURĀ SKOLĀ MĀCĪTIES

Ļoti svarīgi izvēlēties piemērotu izglītības iestādi, lai bērna attīstības dinamika noritētu visstraujāk. Pēc kohleārās implantācijas dzirdes uztveres un valodas attīstība atkarīga no vairākiem faktoriem: implantācijas laika, vecāku ieguldītā darba, korekcijas nodarbībām, bērna kognitīvajām spējām, valodas vides un citiem apstākļiem.

Agrīnā vecumā implantēts bērns bez blakus traucējumiem apmeklēs dzīvesvietai tuvāko pirmsskolas izglītības iestādi. Taču vecākiem jāatceras, ka nepieciešamas surdopedagoga konsultācijas, intensīvs logopēda un vecāku darbs. Ja valoda neveidojas, ieteicama specializētā pirmsskolas iestāde bērniem ar dzirdes traucējumiem.

Izvēloties mācību iestādi, jāizvērtē bērna valodas attīstības un uztveres prasmes: izrunas prasmes, vārdu krājums, prasme veidot teikumus un lietot vārdu galotnes, spēja izmantot valodu komunikācijai. Jāņem vērā domāšanas un argumentācijas prasmes: spēja izmantot valodu domāšanai, secinājumu izdarīšanai, problēmu risināšanai, kognitīvai darbībai. **Vecākiem kopā ar surdopedagogu vai logopēdu jāizvēlas bērnam piemērota izglītības programma, kurā bērns var sekmīgi apgūt mācību saturu un maksimāli attīstīt valodas prasmes.**

Iestādes, kur saņemt informāciju:

- Latvijas bērnu dzirdes centrs <http://www.vcbikernieki.lv/>
- Valsts pedagogiski medicīniskā komisija <http://visc.gov.lv/specizglitiba/vpmk.shtml>
- Pašvaldību pedagogiski medicīniskās komisijas
- Dzīvesvietai tuvākā pirmsskolas izglītības iestāde vai skola
- Valmieras vājdzirdīgo bērnu internātvidusskola-attīstības centrs, (konsultē vecākus, pedagogus par bērnu ar dzirdes traucējumiem izglītošanu Latvijā, ir pirmsskolas izglītības grupa) <http://www.vvbis-ac.valmiera.lv/>
- Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Dzintariņš" <http://dati.e-skola.lv/lestade/R218SPPII> u.c.

Ieteicamās izglītības programmas pamatizglītības apgūvei

Pamatizglītības programma	Pamatizglītības programma izglītojamajiem ar valodas traucējumiem	Pamatizglītības programma izglītojamajiem ar dzirdes traucējumiem	Pamatizglītības programma izglītojamajiem ar dzirdes traucējumiem
Vispārizglītojošās skolas	Rīgas sākumskola "Valodiņa", Daugavpils logopēdiskā internātpamatskola-attīstības centrs u.c.	Valmieras vārdzirdīgo bērnu internātvīdusskola-attīstības centrs u.c.	Rīgas speciālā internātpamatskola bērniem ar dzirdes traucējumiem
Pamatizglītības apgūves laiks 9 gadi	Pamatizglītības apgūves laiks 10 gadi	Pamatizglītības apgūves laiks 10 gadi	Pamatizglītības apgūves laiks 11 gadi
Korekcijas nodarbības: nodarbības pie logopēda, papildnodarbības latviešu valodā.	Korekcijas nodarbības: valodas attīstība, nodarbības pie logopēda, ritmika, logoritmika.	Korekcijas nodarbības: valodas attīstība, priekšmetdarbības mācība, frontālās nodarbības dzirdes uztveres attīstībai, fonētiskā ritmika, muzikālā ritmika, individuālās nodarbības dzirdes uztveres attīstīšanai un izrunas veidošanai.	Korekcijas nodarbības: valodas attīstība, priekšmetdarbības mācība, frontālās nodarbības dzirdes uztveres attīstībai, fonētiskā ritmika, muzikālā ritmika, individuālās nodarbības dzirdes uztveres attīstīšanai un izrunas veidošanai.
Atbalsta pasākumi: vecāku atbalsts mājās, attīstības centra speciālistu konsultācijas	Atbalsta pasākumi: vecāku atbalsts mājās, attīstības centra speciālistu konsultācijas	Atbalsta pasākumi: metodika vārdzirdīgo bērnu apmācībai, skaņu daktilēšana (skaņu attēlošana ar pirkstu kustībām).	Atbalsta pasākumi: metodika nedzirdīgo bērnu apmācībai, skaņu daktilēšana (skaņu attēlošana ar pirkstu kustībām), atbalsts zīmju valodā.

16. BĒRNS AR KOHLEĀRO IMPLANTU DODAS UZ SKOLU

Organizējiet atbalsta komandu darbam ar Jūsu bērnu!

Atbalsta komandā jābūt:

- klases skolotājam,
- logopēdam vai surdopedagogam,
- administrācijas pārstāvim,
- skolas ārstam vai medmāsai,
- psihologam,
- audiologam.

Rosiniet sarunas!

Ar klases skolotāju sazinieties par mājasdarbiem, bērna attīstības dinamiku. Pārrunājiet, kāda veida atbalsts ir vislabākais. Nodrošiniet skolotāju ar rezerves baterijām.

Ar logopēdu runājiet par dzirdes uztveres un valodas attīstīšanu mājās, par lasīšanu mājās, izrunas un valodas veidošanu.

Administrācijas pārstāvis rūpēsies par resursu piešķiršanu bērna vajadzībām klasē.

Runājiet ar psihologu – var gadīties, ka nepieciešams pamācīt un iedrošināt bērnu sarunāties, būt patīkamam saskarsmē ar citiem.

Sadarbojieties ar skolotājiem!

Parādiet un izskaidrojiet audiogrammu! Iepazīstiniet ar implantu, iemāciet ar to apieties. Pastāstiet par tā labumu un ierobežojumiem. Izskaidrojiet FM sistēmas nozīmi (ja bērns to lieto).

Piedalieties individuālā mācību vai atbalsta pasākumu plāna izveidē.

Pārbaudiet klases akustiku un nodrošiniet bērnam piemērotu vietu klasē!

Bērna spēju dzirdēt klasē var negatīvi ietekmēt daudz faktoru: troksnis, attālums, cietu virsmu atbalsošanās. Izvēlieties vietu bērnam:

- tuvu priekšpusei, taču tā, lai bērns var redzēt citus runātājus,
- tālāk no durvīm, aiz kurām ir skolas gaitenis,
- prom no ventilatoriem, projektoriem un citiem trokšņu radītājiem,
- ja bērnam ir viens implants, labāk atrast vietu telpas vidū.

Iemāciet skolotājam dažus noteikumus

Atcerieties, ka jūsu bērna skolotājs, iespējams, nekad nav mācījis bērnu ar dzirdes traucējumiem!

Iepazīstiniet skolotāju ar noteikumiem, kas jāievēro, lai bērns ar kohleāro implantu varētu sekot stundas gaitai:

- runājot vienmēr atrasties ar seju pret bērnu,
- nestaigāt apkārt pa klasi,
- runājot atrasties tuvāk bērnam,
- runāt skaidri, dabīgi, mazliet lēnāk un tieši bērnam,
- noteikt pēc skatiena vai kādas norunātas zīmes, ja bērns kaut ko palaidis garām,
- atkārtot vēlreiz, tad pārfrazēt,
- izskaidrot to pašu citā veidā,
- iedrošināt bērnu jautāt,
- uzrakstīt sarežģītus vārdus vai "atslēgas" vārdus uz tāfeles,
- kad kāds runā – norādīt ar roku uz runātāju,
- lietot vizuāli uztveramus un konkrētu informāciju saturošus mācību materiālus,
- uzrakstīt uzdevumus un uzdevumu noteikumus uz tāfeles,
- lietot FM sistēmu,
- atkārtot klasesbiedru jautājumus FM sistēmā.

17. PALĪDZĒSIM BĒRNAM MĀCĪTIES!

Visi vecāki vēlas, lai skolā bērns justos komfortabli un labi mācītos. Kā mācīšanos padarīt par nozīmīgu aktivitāti? Kā savam bērnam veidot labus mācīšanās ieradumus?

Iekārtojiet augumam piemērotu darbavietu! Tai jābūt labi apgaismotai un klusai. Mājasdarbiem nepieciešams noteikt regulāru laiku. Nodrošiniet bērnu ar mācību materiāliem: grāmatām, papīriem, zīmuļiem, pildspalvām u. c.

Runājot ar klases skolotāju, vienojieties:

- cik laika bērnam jāpavada, veicot mājasdarbus,
- vai varat mājasdarbus pārbaudīt un pamācīt, lai atbildes būtu pareizas,
- ko darīt, ja bērns nevar visu izdarīt.

Necentieties izdarīt bērna vietā!

Varat izmantot papildus materiālus par apgūstamajām tēmām.

www.nemoursresearch.org

Dažiem bērniem būs nepieciešams iepriekš iepazīties ar nākošās stundas mācību materiālu, lai apgūtu jaunus vārdus un stundā spētu sekot darbam. Vienojieties ar skolotāju, cik bieži jūs saskaņosiet nākošās mācību tēmas: katru nedēļu vai reizi mēnesī. Ieteicams lasīt katru dienu ārpus skolas programmas.

IEVĒROJIET! Vecākiem uzticēta noteicošā loma, mācot valodu dabīgos apstākļos un situācijās, kad bērni spontāni lieto sarunvalodu. Vecāki ir atbildīgi par pastiprinātu dzirdes uztveres attīstīšanu mājās.

Iemācīsim bērnam paņēmienu, kā tikt galā ar ikdienas situācijām

Pārliecinies, vai dzirdi! Ieslēdz implantu un FM pirms stundu sākuma. Pārliecinies, vai rezerves baterijas vienmēr līdzī. Pārliecinies, ka skolotājam ir FM mikrofons. Ja nevari dzirdēt, palūdz skolotājam, lai palīdz.

Centies runāt precīzi, pietiekami skaļi un mazliet lēnāk!

Pacel roku! Ja tu pacel roku, skolotāja zina, ka tu klausies un gribi mācīties. Taču tev ir jāgaida sava kārta, jo klasē ir daudz skolēnu. Dažreiz tevi neizsauks, jo ikviens gaida savu kārtu.

Daudz jautā! Jautā skolotājam, ja nedzirdēji vai nesapрати, ko viņš vai cits skolēns saka. Tu vari teikt:

Lūdzu, atkārtojiet, es nedzirdēju!
Atvainojiet, ko jūs teicāt?

Es nesapratu, ko jūs teicāt!
Vai jūs, lūdzu, varētu runāt mazliet lēnāk?

Ir jāpagaida, kamēr skolotājs pabeidz runāt. Tad tev jāpaceļ roka, un skolotājs var pienākt pie sola.

Lasi uzmanīgi uzdevumu noteikumus! Ja tu nesaproti, kas tur rakstīts, vai nezini, kas jādara, vari teikt:

Es nezinu, kas jādara!
Kas man jādara vispirms?

Vai es daru pareizi?
Vai jūs, lūdzu, varētu man palīdzēt?

Pagaidi, kamēr skolotāja beidz lasīt uzdevuma noteikumus. Ja tu tos lasīsi, kamēr skolotāja runā, nesapratīsi, kas jādara.

Lūdz palīdzēt! Ja tev skolā vajag palīdzību, ir daudz cilvēku, kam to lūgt – tavi vecāki, skolotāja, tavi draugi, dežūrskolotājs, logopēds, sociālais pedagogs, direktora vietnieki, direktors.

18. IEMĀCĪSIM BĒRNAM ATRAST DRAUGUS

Jauni draugi skolas dzīvi dara saistošu un interesantu. Iemācīsim bērnam, kā atrast draugus un ar tiem sarunāties!

1. Sameklē jaunus draugus!

Esi jauks, izpalīdzīgs, draudzīgs ar bērniem. Tad arī ar tevi labprāt draudzēsies. Draugi palīdzēs reizēs, kad kaut ko nedzirdēsi vai tev būs jautājumi. Dažreiz draugi palīdzēs skolotāja vietā.

2. Runā dabiski, ne pārāk ātri!

Runā skaidri, precīzi, bet nekliedz.

3. Esi pacietīgs!

Ja kāds nesaprot, ko tu saki, mēģini pateikt vēlreiz. Lai palīdzētu citiem saprast, ko tu teici:

- atkārtoti to pašu, ko teici, centies izrunāt pareizi un drusku lēnāk,
- pasaki to ar citiem vārdiem.

4. Izskaidro, kā darbojas kohleārais implants

Ja kāds jautā par tavu kohleāro implantu, dzirdes aparātu vai FM sistēmu, izskaidro, kā tas darbojas, kā tas tev palīdz. Cilvēki ir zinātkāri un grib vairāk par tevi uzzināt.

Tev jāsaka:

Implants palīdz man dzirdēt.

Ar FM es dzirdu skolotājas balsi skaļāk un skaidrāk.

www.post-gazette.com

Padomi, kā iemācīt draugus un klasesbiedrus sarunāties ar bērnu

Ieteikumi noderēs draugiem, klasesbiedriem, kaimiņiem, auklītēm, tantēm, tēvočiem, skolotājiem, sazinoties ar bērnu.

1. **Runā skaidri un noteikti!** Runā mazliet lēnāk un skaidri, kad sarunājies ar bērnu, kuram ir dzirdes traucējumi. Nepārspīlē un nekliedz, jo tas tikai apgrūtinās izprast, ko tu saki.
2. **Stāvi tuvu bērnam, kad tu sarunājies ar viņu!** Dzirdes aparātūra vislabāk uztver, ja tu esi 0,5 m attālumā. Jo tālāk tu atrodi no bērna runājot, jo grūtāk bērnam saprast, ko tu saki.
3. **Pievērs bērna uzmanību sev!** Pārliecinies, ka bērns ir pievērsis uzmanību tev, pirms sāc ar viņu runāt. Tev vienmēr jāpasauc viņa vārds, jāpieskaras viņa plecam vai jādod kāds cits signāls, lai viņš izveidotu acu kontaktu ar tevi.
4. **Stāvi, kad runā!** Ir ļoti grūti saprast, kad tu kusties! Kad runā, stāvi ar seju pret savu klausītāju! Ja tev kaut kas jāparāda, vispirms izstāsti, tad parādi bez runāšanas, pēc tam atkārti skaidrojumu.
5. **Lieto dabīgos žestus!** Lieto vienkāršus un dabīgus žestus! Norādi virzienus, dod norādījumus!
6. **Pārliecinies, ka bērns skatās un klausās, kad tu runā!** Ja dzirdīgs bērns klausās arī tad, kad neskatās, bērns ar dzirdes traucējumiem nespēj izsekot teiktajam, ja neskatās uz tavu seju.
7. **Atkārti svarīgus vārdus un teikumus!** Atkārti svarīgus vārdus, dodot bērnam otru iespēju saprast domu. Tas ļaus arī bērnam saprast, kas ir svarīgi.
8. **Pievērs bērna uzmanību personai, kura pašlaik runā!** Kad kāds cits runā, pievērs drauga vai klasesbiedra uzmanību runātājam, pirms tas sācis ko teikt. Norādi un pasaki runātāja vārdu!

ATCERĪETIES! Ievērojot šos paņēmienus, klasesbiedri veidos atbalsta sistēmu bērnam un veicinās pozitīvu, iekļaujošu sociālo vidi. Šādā situācijā bērns vienmēr zinās, kas klasē notiek, un piedalīsies visās aktivitātes.

19. NO VECĀKU PIEREDZES

Stāsta vecmāmiņa

Mūsu mazmeitiņa piedzima nedzirdīga. No sākuma cerējām, ka viss būs labi. Kad bērnam palika trīs mēneši, pārbaudījām viņas dzirdi. Diagnoze – nedzirdība. Saprātām, ka nevaram padoties. Piecu mēnešu vecumā ielikām pirmo dzirdes aparātu, bet deviņu mēnešu vecumā – otru. Jau šūpulītī centāmies ar bērniņu darboties: veidot acu kontaktu, smaidīt, rotaļāties, runāties. Bērnam pieaugot, sākām mācīt zīmju valodu un reizē ļoti daudz runājām. Kopā ar bērnu skatījāmies bilžu grāmatas, nosaucot, kas tajās redzams. Centāmies visu mācīt tāpat kā dzirdīgam bērnam. Tikai visu vajadzēja daudzas reizes atkārtot, lai saprastu. Tā divu gadu vecumā bērns jau zīmju valodā varēja pateikt īsus teikumus.

Divarpus gadu vecumā mūsu bērns sāka apmeklēt bērnudārzu. Tur izveidojās ļoti laba sadarbība ar skolotāju. Dienā iesākto nodarbībās turpinājām padziļināt vakaros.

No trīs gadu vecuma līdz deviņu gadu vecumam katru vasaru divas reizes nedēļā apmeklējām logopēda nodarbības. Četru gadu vecumā tikām pie digitāliem dzirdes aparātiem. Dzirdes uztvere uzlabojās, līdz ar to arī sāka straujāk attīstīties runas iemaņas, bērna valoda.

Kopā ar bērnu ļoti daudz runājām, apguvām jaunus vārdus. Mācījāmies saklausīt dažādas skaņas: suņu rejas, automašīnu radītos trokšņus u.c.

Kad tuvojās pieci gadi, mūsu bērnam ielika kohleāro implantu. Pēc operācijas mācījāmies klausīties, saprast un runāt. Katru dienu lasījām kopā ar bērnu. Palīdzēja tas, ka pirms operācijas bijām daudz strādājuši ar dzirdes attīstību un valodu. Tā palēnām arī varējām saklausīt vēja šalkoņu, putnu dziesmas, ūdens tecēšanu, durvju zvanu u.c.

Šogad mūsu bērns pabeidza 4. klasi. Esam gandarīti un priecīgi, ka mūsu meita runā pa tālruni, viņas valoda ir laba. Protams, liels paldies par to pedagogiem, kuri mācīja mūsu meitai saklausīt pasauli un pareizi runāt.

Stāsta divu bērnu māmiņa

Maniem bērniem implantācijas operācijas tika veiktas, kad vienam bija trīs gadi, bet otram septiņi gadi. Pirms tam abi lietoja parastos aizauss aparātņus. Mēģināšu izstāstīt mūsu ģimenes pieredzi par kohleārajiem implantiem.

Pozitīvais ir tas, ka abiem bērniem pēc implantu ievietošanas manāmi uzlabojās dzirdes amplitūda, sāka dzirdēt čukstus balsi, putnu čalas, vēja šalkoņu u.c.

Laikā, kad bērniem tika veikta implantācija, valsts atbalsts nebija pieejams, tādēļ tā bija novēlota, jo uzskatu, ka optimālais laiks šāda veida operācijām ir 1–1,5 gadi, kad bērnam dabīgi veidojas runa. Tāpēc mūsu bērnam skaņu apgūšana, zilbju veidošana bija jāiemāca.

Meita, kurai operācija tika veikta trīs gadu vecumā, manis teikto saprot vismaz par 95%, pārējos 5% paliek vārdi, ko viņa nepazīst, bet kurus mēs apgūstam.

Dēlam, kuram implants tika ievietots 7 gadu vecumā, bieži vajadzīga arī zīmju valoda.

Meitai implants ir neatņemama dzīves sastāvdaļa, taču dēls, kurš šobrīd ir pusaudža vecumā, ja viņam atļautu, implantu lietotu tikai sev vēlamos brīžos.

Grūti mums bija psiholoģiski pārdzīvot pašu operācijas periodu. Domājām: “Tā ir galva! Var visādi būt!”

Mūsu bērniem pēc implantu pieslēgšanas viss bija labi, taču zinām bērnus, kuriem sākās histērijas, jo apkārt mainījās visa skaņu pasaule.

Protams, ka ģimenēs, kurās bērniem ir kohleārie implantanti, jārēķinās ar dārgo ekspluatāciju. Ja man tagad vajadzētu izvēlēties, vai likt implantus vai nē, mūsu ģimene noteikti būtu par implantiem. Novēroju savus bērnus un redzu dinamiku – mēs varam komunicēt, bērni dzird!

Taču mūs uztrauc jautājums, kā būs pēc 18 gadu sasniegšanas, kad nevarēs vairs cerēt uz skaņu procesora nomaiņu, bet rezerves daļas ir neadekvāti dārgas. Paliek cerība, ka valsts par to sāks vairāk rūpēties un gādāt!

20. KUR MEKLĒT PALĪDZĪBU

Latvijas Bērnu Dzirdes centrs:
Lielvārdes iela 68/1, Rīga, LV-1059
Tālrunis: 67577694
Fakss: 67577270
www.vcbikernieki.lv

Valmieras vārdzirdīgo bērnu internātvidusskola – attīstības centrs:
L.Paegles iela 5/7, Valmiera, LV-4201
Tālrunis: 64207667
e-pasts: attistibas.centrs@valmiera.edu.lv
www.vvbis-ac.valmiera.lv

INTERNETA VIETNES

Informācija latviešu valodā

www.lns.lv

www.ablvfoundation.org/dzirde/kohlearais-implants

Informāciju par tehnoloģijām, metodiskas rekomendācijas rehabilitācijai vecākiem un pedagogiem piedāvā kohleāro implantu ražotāju interneta mājaslapas

www.cochlear.com

www.medel.com

www.advancedbionics.com

www.neurelec.com

<http://cochlearimplanthelp.com/>

Mājaslapas vecākiem angļu valodā

<http://kidshealth.org/parent/general/eyes/cochlear.html>

<http://www.raisingdeafkids.org/help/tech/ci/>

Informācija krievu valodā par kohleāro implantu tehniskajiem datiem, implantācijas operāciju, iespējamajiem medicīniskajiem pakalpojumiem, rehabilitācijas darbu, un citiem vecākus interesējošiem jautājumiem

www.cochlearimplant.ru

www.lornii.ru

www.lechenie24.com

www.usarik.ru

www.surdo.deafnet.ru

